

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СПРОТИВУ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України: стратегії і завдання», 6 квітня 2023 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5118>

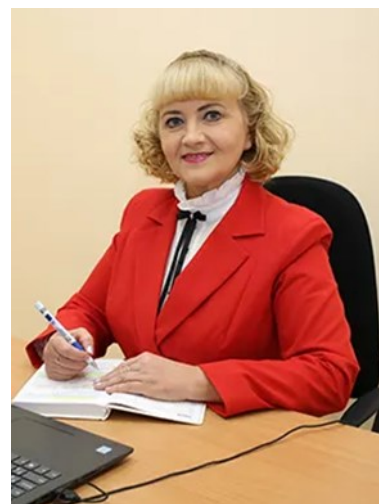
КУРИЛО Віталій Семенович

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
перший проректор Державного
закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна

Олена Леонідівна КАРАМАН

доктор педагогічних наук,
професор, ректор Державного
закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна

Анотація. У доповіді наведено теоретичне обґрунтування феномена «національно-патріотичне виховання особистості» як засобу інформаційно-психологічного спротиву російській агресії в Україні.

Встановлено, що інформаційно-психологічна війна – це цілеспрямоване широкомасштабне оперування здоровим глуздом суб'єктів, вплив на свідомість інформаційно-психологічними засобами, який викликає трансформацію психіки, зміну системи цінностей, настановлень, поглядів, думок, відносин, мотивів, стереотипів особистості з метою вплинути на її діяльність і поведінку. Показано на прикладах, що жертвами інформаційно-психологічної війни РФ проти України (2014-2023 рр.) стало не все населення країни, а лише частина його, що пояснюється різним ступенем сформованості таких якостей особистості, як загальнолюдські та національні цінності, настановлення, психологічна стійкість, гнучкість, здатність до рефлексії та саморегуляції.

У зв'язку з цим основною метою і змістом національно-патріотичного виховання особистості визначено формування національно-патріотичного світогляду, цінностей, настановлень та образу майбутнього України, що в сукупності: 1) забезпечать стійку мотивацію поведінки й діяльності особистості на користь українського народу, держави, нації, готовності до захисту України; 2) стануть потужним засобом інформаційно-психологічного спротиву негативним інформаційним впливам, що забезпечить інформаційно-психологічну безпеку особистості та країни; 3) зроблять Україну привабливою для проживання, освіти й повернення з міграції вимушених переселенців, а також створять високі стандарти життя для багатьох поколінь нащадків українців.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання; інформаційно-психологічна війна; інформаційно-психологічний спротив; інформаційно-психологічна безпека; особистість; загальнолюдські та національні цінності; національно-патріотичний світогляд; образ майбутнього України.

У XXI столітті людство вступило в Четверту технічну революцію, яка породила суспільство нового типу — інформаційне суспільство, що, як з'ясувалося, несе в собі як позитивні, так і негативні тенденції.

З одного боку, глобальна інформатизація світу зумовила вибуховий розвиток і конвертацію інформаційних та комунікаційних технологій; створення конкурентоспроможних економік, з іншого — спричинила значні ризики, пов'язані передусім з інформаційною безпекою держав, а також з інформаційно-психологічною безпекою суспільств та громадян.

Справжньою загрозою сучасного світу стали інформаційно-психологічні війни, що призводять до ураження індивідуальної та масової свідомості населення, етнополітичних розколів, внутрішніх і зовнішніх збройних конфліктів та війн, втрати суверенності держав. Найсучаснішим прикладом наслідків інформаційно-психологічної війни може слугувати збройний конфлікт на Сході України, що розпочався у 2014 році та переріс у повномасштабну війну Росії проти України у 2022 році; спричинив окупацію українських територій, масову загибель українців, руйнування міст, сіл, внутрішню і зовнішню міграцію працездатного населення, дітей і молоді; а також виявив такі ганебні явища серед частини українських громадян, як державна зрада та колабораціонізм.

Тому *метою* нашого дослідження стало теоретичне обґрунтування феномена «національно-патріотичне виховання особистості» як засобу

інформаційно-психологічного спротиву російській агресії в Україні.

Сформульовану мету було реалізовано в межах двох *завдань*:

- 1) обґрунтувати сутність і механізми інформаційно-психологічної війни Росії проти України;
- 2) розкрити фундаментальне значення національно-патріотичного виховання особистості як засобу інформаційно-психологічного спротиву російській агресії в Україні.

Розкриваючи перше завдання, зазначимо, що за думкою відомих дослідників інформаційно-психологічних війн Ю. Бабенка, В. Гурковського, А. Дубини, Р. Колеснікової, В. Курила, С. Савченка, О. Саєнка та інших, *інформаційно-психологічна війна* — це цілеспрямоване широкомасштабне оперування здоровим глуздом суб'єктів, вплив на свідомість інформаційно-психологічними засобами, який викликає трансформацію психіки, зміну системи цінностей, настановлень, поглядів, думок, відносин, мотивів, стереотипів особистості з метою вплинути на її діяльність і поведінку (Гурковський, 2016).

Тобто інформаційно-психологічна війна Росії проти України — це війна з використанням переважно інформаційної зброї, а саме — інформаційних технологій, які базуються на брехні, напівправді; поширенні чуток, неправдивих версій, придуманих подій, обманних інтерпретацій того, що відбувається. Це тотальне нав'язування населенню, а головне — молоді, агресивної антиукраїнської інформації. У цій інформації чітко простежуються історичні, політичні, економічні, культурні, соціальні аспекти. Вони різняться за своїми масштабами, обсягами, рівнем брехні і цинізму, спрямованістю на різні верстви населення тощо. Проте їх об'єднує одна глобальна мета — формування у населення негативного ставлення до України, її історії, традицій, невіра в перемогу, занепадницькі настрої, безвихідь, відсутність перспективи. Фактично наш ідеологічний противник ставить перед собою завдання управління життєвими цінностями, смислами і цільовими настановами українців, підміняючи природні для нашого народу зразки на помилкові деструктивні ідеали.

Отже, *інформаційно-психологічна війна* — це цілеспрямоване широкомасштабне оперування здоровим глуздом суб'єктів, знищення, модифікація, нав'язування і блокування носіїв здорового глузду інформаційними методами.

Ученими доведено, що ставши жертвою інформаційно-психологічної війни, людина потрапа-

ляє в альтернативну реальність, де формуються спотворені, викривлені уявлення про об'єктивну реальність. Її розвиток відбувається в штучно створених, неправдивих умовах.

За таких умов перед традиційними теоріями соціогуманітарних наук ще у 2014 р. постало питання: як *термінологічно визначити феномен негативного інформаційно-психологічного впливу на особистість людини?*

У 2016 р. С. Савченко, як авторитетний вітчизняний дослідник процесу соціалізації особистості, увів поняття *«абераційна соціалізація»*, що є похідним від поняття «аберація» (Караман, & Савченко, 2019). З тих пір абераційна соціалізація особистості в умовах війни Росії проти України, інформаційно-психологічний спротив російській агресії стали предметом дослідження таких науковців *Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»*, як О. Караман, І. Кононов, В. Курило, С. Савченко та ін.

Зокрема, протягом 2016-2018 рр. університет виконував фундаментальне дослідження за кошти державного бюджету України *«Масова свідомість в зоні воєнного конфлікту на Донбасі»* (керівник проф. І. Кононов); упродовж 2018-2020 рр. —

фундаментальне дослідження за кошти державного бюджету України *«Соціалізація учнівської та студентської молоді Сходу України в умовах гібридної війни на Донбасі»* (керівник проф. В. Курило). У 2022 р. університет виграв держав-

не фінансування від Національного фонду досліджень України на виконання фундаментального дослідження *«Формування критичного мислення громадян як чинник безпеки в умовах збройного насильства та інформаційної агресії на Сході України»* (керівник проф. В. Курило).

За результатами проєктів підготовлено 4 монографії, 1 науково-методичний альманах, понад 30 номерів фахових журналів категорії В, понад 300 статей.

У ході досліджень учені університету встановили, що під впливом російської інформаційно-психологічної війни та пропаганди відбулося таке явище, як ураження індивідуальної та масової свідомості частини населення України, на позначення якого нами було використано поняття «аберація» (від лат. aberratio — відхилення), що трактується як хибність, відхилення від істини, спотворення, омана. Воно було запропоновано Деннісом Х. Стівенсом, автором книги «Аналіз розуму» (Stephens, 2014).

Поняття «аберація» застосовується в різних галузях науки: фізиці, медицині, психології, соціології тощо.

У психології та соціології термін «аберація» трактується як відхилення від раціонального мислення або поведінки.

Щодо *абераційного мислення*, то під впливом інформаційної війни та пропаганди людина продукти свого мислення, свої ідеї сприймає як реально наявні. Абераційне мислення — це відірва-

на від дійсності свідомість, що втратила зв'язок з цією дійсністю і відображає останню неправильно, у перевернутому, спотвореному вигляді. Аберация, по суті, означає, що людина заражена помилковими, нав'язливими ідеями, які не відповідають дійсності.

У свою чергу, аберацийна поведінка — це поведінка, що не заснована на розумі та не може бути пояснена з точки зору здорового глузду. *Аберацийна поведінка* виникає внаслідок абераций цінностей, настановлень, мотивів і потреб, які є рушійною силою поведінки і діяльності (Курило, Савченко, & Караман, 2018, 88-101).

Аберация особистості дуже легко відбувається через порушення психологічної стійкості людини, коли маніпулятор апелює до сластолюбних чи примітивних потягів людини або людину опановує тваринний страх за життя, власне майбутнє та майбутнє своїх дітей. Так, до прикладу, внаслідок активних військових дій та масованих обстрілів на Сході України у 2014 році та майже на всій території України у 2022 році психіка багатьох людей стала вразливою, не здатною протистояти психологічній атаці. І дотепер частина населення тимчасово окупованих територій України перебуває під прихованим управлінням, що визначається егоїстичними цілями маніпулятора та спричиняє матеріальні та психологічні збитки жертві. Частина населення, яка нещодавно співала український гімн та працювала під українським прапором, стала на злочинний шлях державної зради та колабораціонізму і тепер під триколом прославляє країну-агресорку, закликає повертатися назад в СРСР, нівечить юні українські душі в незаконних освітніх структурах, влаштовує тортури проукраїнським громадянам, здає в полон українських захисників та чинить інші нелюдські злочини. Парадокс, але серед зрадників і колабораціоністів багато молодих людей, які народилися в часи незалежності України. А значить, це прорахунки держави, закладів освіти та інших

соціальних інституцій в системі освіти та національно-патріотичного виховання!

Водночас перебіг сучасних інформаційно-психологічних війн доводить, що її жертвами стає не все, а лише частина населення країни.

Так, у 2014 р. ми стали свідками того, що в одному й тому ж соціальному й інформаційному просторі на Сході України, що його штучно створила Російська Федерація, жертвою інформаційно-психологічної війни стало не все населення Донбасу, а лише його частина. До того ж частина незначна, але достатня для пропагандистської картини на російському телебаченні. У 2022 р. цей феномен відтворився у Херсонській, Харківській, Дніпропетровській, Миколаївській, Сумській, Чернігівській, Запорізькій, нових захоплених територіях Луганської та Донецької областей колаборантами і зрадниками стало не все населення, а лише частина і знов незначна. Інша частина населення не стала об'єктом інформаційно-психологічного впливу ворога і залишилася вірною Батьківщині навіть ціною втрати життя членів родин та друзів, поранень, тортур, каліцтва, руйнації житла, сімейних зв'язків, втрати роботи.

Те ж саме відбувається з населенням країни-агресорки. Російська пропагандистська машина через купку високооплачуваних пропагандистів 24 години на добу агресивно навіює населенню низку наративів: «українці — нацисти, бендерівці, хунта», «українська влада злочинна, корумпована, продалась Америці», «Захід змусив Росію напасти на Україну», і новий наратив — «України та українців не існує і ніколи не існувало, це руськіє, які потрапили під негативний вплив США та Заходу» та ін. Усе це супроводжується міфами про «російського солдата — героя і визволителя» та ін. Результат — вражаючий: за даними опитування російського «Левада-центру», війну проти України та руйнівні дії російської армії в Україні підтримують 74 % росіян, а не підтримують лише 19 %. Більше половини опитаних чомусь покладають відповідальність за загибель людей та руйнування в Україні на США та країни НАТО. (Коломієць, 2022). Проте хоча б 19 % росіян не підтримують війну, а, отже, вони не піддалися інформаційній пропаганді. Чому так відбувається?

За думкою вчених, у процесі успішного розвитку та саморозвитку людини важливу роль відіграють настановлення, під якими у психології розуміють цілісний стан особистості, вироблена на основі досвіду готовність стійко реагувати на передбачувані об'єкти чи ситуації, внутрі-

шній стан готовності людини до дії, що передуює поведінці.

Тому кожна особистість залежно від рівня сформованості настановлень має свій шлях у житті. Зовнішні обставини або зовнішні чинники впливають на цей процес тією мірою, наскільки їм дозволяє впливати внутрішній чинник — сама індивідуальність людини і ступінь її розвитку.

Крім того, аберация значної частини населення й окремої особистості в умовах інформаційно-психологічних війн залежить від ступеня сформованості загальнолюдських та національних цінностей, психологічної стійкості, гнучкості, розвитку рефлексії та саморегуляції, а також рівня розвиненості екстернальності (схильності людини зумовлювати те, що відбувається з нею, виключно дією зовнішніх обставин) та інтернальності (схильності й готовності приймати відповідальність за своє життя, поведінку та вчинки).

Психологічна наука проголошує: людина з низьким ступенем розвитку цінностей, настановлень, психологічної стійкості, зі слабкорозвинутою рефлексією та розвинутою екстернальністю може стати жертвою індукування — прямого навіювання, через що вона перетворюється на істоту, якою можна управляти й маніпулювати аж до здійснення злочинів в ім'я якогось «вождя» або штучно створеної ідеї.

У людини ж високим рівнем розвитку настановлень, психологічної стійкості, рефлексії включаються механізми психологічного захисту і спротиву негативному впливу інформації, що забезпечують інформаційно-психологічну безпеку особистості. Серед таких механізмів М. Маркова називає «блокування», «відхід», «управління», «вигнання» або «ігнорування» (Маркова, 2016).

Отже, переходячи до виконання другого завдання нашого наукового пошуку (розкрити фундаментальне значення національно-патріотичного виховання особистості як засобу інформаційно-психологічного спротиву російській агресії

в Україні), маємо висловити свою позицію: основною метою і змістом національно-патріотичного виховання особистості повинно стати формування національно-патріотичного світогляду, цінностей, смислів, настановлень та образу майбутнього України, що в сукупності:

- *по-перше*, стануть стійкими мотивами поведінки і діяльності особистості на користь українського народу, Батьківщини, держави, нації, готовності до захисту України;
- *по-друге*, потужним засобом інформаційно-психологічного спротиву негативним інформаційним впливам, що забезпечить інформаційно-психологічну безпеку особистості та інформаційну безпеку країни;
- *по-третє*, зроблять Україну привабливою для життя, освіти й повернення з міграції вимушених переселенців, а також створять високі стандарти життя для багатьох поколінь нащадків українців.

Так, на сьогодні маємо нову [Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України](#), затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 6 червня 2022 р. № 527 (МОН України, 2022), та [Стратегію національно-патріотичного виховання](#), затверджену Указом Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019 (Президент України, 2019).

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

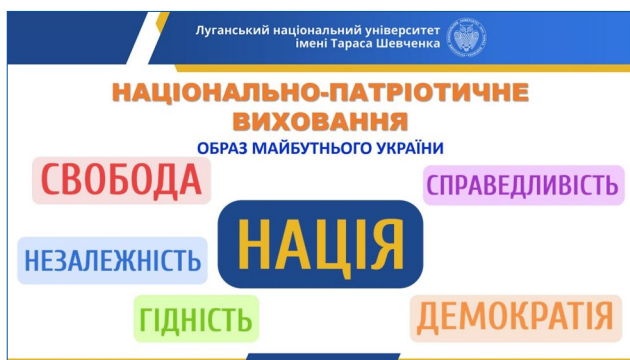
- Стратегія національно-патріотичного виховання**
(указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019)
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України**
(наказ МОН України від 06.06.2022 р. № 527)

На наш погляд, обидва документи є ґрунтовними, насиченими й взаємопов'язаними та загалом визначають напрями, зміст та індикатори національно-патріотичного виховання особистості, спрямованого на формування національно-патріотичного світогляду, цінностей, смислів, настановлень, готовності до захисту України. Проте ні в Стратегії, ні в Концепції ми не знаходимо *третього складника* нашого уявлення про зміст національно-патріотичного виховання особистості — формування позитивного й привабливого [образу майбутнього України](#) у прогресивній

світовій спільноті, у якій люди хотіли б жити, отримувати освіту, працювати й розвиватися.

Тобто Стратегія і Концепція пропонують у якості виховного, освітнього, інформаційного контенту героїчне минуле й сьогодення України, проте поза увагою залишається конструювання майбутнього, і через це, на наш погляд, результати національно-патріотичного виховання дають збої в кризові та доленосні для України часи боротьби за цілісність, незалежність та європейський вектор розвитку.

Це складне питання, оскільки воно ще системно не осмислене на державному рівні. А тому, на наше переконання, є актуальним проблемним полем для науки, зокрема педагогічної, та освітньої практики, оскільки на рівні суспільної думки його вже починають обговорювати (зокрема такі діячі, як М. Дадінова, А. Длігач, Т. Стецьків, С. Терещук, В. Ткач та ін.).

Тут доцільним буде процитувати Тараса Стецьківа, українського політика і громадського діяча, який говорить, що «*відповідь на це питання містить для українців основну глибинну ідею — за ЩО, власне, ми боремось у цій війні.*

Ми боремось не тільки за своє виживання як народу, як держави, ми боремось за своє краще майбутнє, за власну національну перспективу в сучасному глобальному світі.

...Росія програє цю війну, бо вона воює за минуле. А Україна виграє, бо ми воюємо за майбутнє.

...Україна після закінчення війни має всі можливості здійснити соціальну й економічну модернізацію, втілюючи в життя всеоб'ємний план власної трансформації в державу західного типу, збудувавши інституції і правила за зразком найуспішніших держав Західного світу.

У такий спосіб ми станемо не тільки країною для безпечного і заможного життя для всіх громадян України, а й прикладом успішної демократичної держави для всього пострадянського чи навіть євразійського простору.

Україна може стати місцем, куди захочуть повернутися розкидані долею по світу нащадки українців» (Стецьків, 2022).

Звісно, що над образом майбутнього повинна працювати трансдисциплінарна команда науковців і фахівців, оскільки цей образ комплексний і містить різні аспекти — соціальні, економічні, військові, політичні, екологічні, інформаційні, освітні, наукові, зокрема як-от:

- нова архітектура безпеки у світі, де Україна — центр, член НАТО і ЄС;
- переорієнтація національної економіки як військово-промислового комплексу, яка потім буде давати поштовх для розвитку виробництва товарів для людей;
- приватизація землі на користь розвитку малого й середнього бізнесу та фермерства, унаслідок чого Україна стане продовольчим центром світу;
- розвиток екологічного, енергетичного і транзитного ІТ-потенціалу країни;
- приваблива система освіти, високотехнологічна наука, які б формували інтелектуальний потенціал країни та припинили відтік талановитої молоді та ін.

Тільки тоді, можливо, національно-патріотичне виховання стане потужним засобом інформаційно-психологічного спротиву різного роду інформаційних атак на особистість. Як результат, Україна зможе запропонувати світу нове прочитання й нове осмислення таких, здавалося б, вічних загальнолюдських категорій і цінностей, як Нація, Свобода, Незалежність, Справедливість, Гідність, Демократія та ін. (Стецьків, 2022).

Отже, розкриваючи сутність національно-патріотичного виховання особистості як засобу інформаційно-психологічного спротиву російській агресії в Україні, встановлено, що інформаційно-психологічна війна — це цілеспрямоване широкомасштабне оперування здоровим глуздом суб'єктів, вплив на свідомість інформаційно-

психологічними засобами, який викликає трансформацію психіки, зміну системи цінностей, настановлень, поглядів, думок, відносин, мотивів, стереотипів особистості з метою вплинути на її діяльність і поведінку. Доведено, що жертвами інформаційно-психологічної війни РФ проти України (2014-2023 рр.) стало не все населення країни, а лише його частина, що пояснюється різним ступенем сформованості таких якостей особистості, як загальнолюдські та національні цінності, настановлення, психологічна стійкість, гнучкість, здатність до рефлексії та саморегуляції. Відповідно основною метою і змістом національно-патріотичного виховання особистості визначено формування національно-патріотичного світогляду, цінностей, настановлень та образу майбутнього України, що в сукупності: по-перше, забезпечать стійку мотивацію поведінки і діяльності особистості на користь українського народу, держави, нації, готовності до захисту України; по-друге, стануть потужним засобом інформаційно-психологічного спротиву негативним інформаційним впливам, що забезпечить інформаційно-психологічну безпеку особистості та країни; по-третє, зроблять Україну привабливою для життя, освіти та повернення з міграції вимушених переселенців, а також створять високі стандарти життя для багатьох поколінь нащадків українців.

На підставі міркувань, наведених вище, для науковців ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», які займаються розробленням теоретичних і методичних засад національно-патріотичного виховання особистості, наразі вже визначено орієнтири досліджень на найближчий час.

Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Національного фонду досліджень України за проектом 2021.01/0021.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Гурковський, В. (2016). Механізми використання дезінформації в умовах російської гібридної агресії. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*, 4. <https://social-science.uu.edu.ua/article/1393>
- Караман, О.Л., & Савченко, С.В. (2019). Аберацийна соціалізація в контексті соціалізації особистості в сучасному інформаційному суспільстві. *Education and pedagogical sciences*, 2(171), 60-68. [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2019-2\(171\)-60-68](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2019-2(171)-60-68)
- Коломієць, В. (2022, 4 грудня). У Росії 74 % мешканців підтримують війну проти України – опитування. <https://bit.ly/43kWJ2d>
- Курило, В.С., Савченко, С.В., & Караман, О.Л. (2018). *Соціалізація особистості в умовах гібридної війни на сході України* : монографія. Київ: Талком. <https://cutt.ly/3wqdLswF>
- Маркова, М.В. (2016). Інформаційно-психологічна війна як нова загроза здоров'ю населення України: реальність небезпеки та напрями протидії. *Здоров'я України*, 1(36). <https://bit.ly/3OGtmWZ>
- Міністерство освіти і науки України. (2022, 6 червня). *Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641 (527)*. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22>
- Президент України. (2019, 18 травня). *Про Стратегію національно-патріотичного виховання* (286/2019). <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025>
- Стецьків, Т. (2022, 20 вересня). *Погляд: Роль і місце України в майбутньому (післявоєнному) світі*. Kyiv Post. <https://www.kyivpost.com/uk/opinion/3516>
- Dennis H., Stephens. (2014). *The Resolution of Mind. A Games Manual*. CreateSpace Independent Publishing Platform. <https://cutt.ly/KwqdDC70>

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF PERSONALITY AS A MEANS OF INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL RESISTANCE TO RUSSIAN AGGRESSION IN UKRAINE

Scientific report at the Methodological Seminar of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine on 6 April 2023

Vitalii Kurylo

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, First Vice-Rector, State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University", Poltava, Ukraine

Olena Karaman

DSc in Pedagogy, Professor, Rector, State Institution "Luhansk Taras Shevchenko National University", Poltava, Ukraine

Abstract. *The report provides a theoretical foundation of the phenomenon of "national-patriotic education of personality" as a means of information and psychological resistance to Russian aggression in Ukraine.*

It has been found that information and psychological warfare is a purposeful large-scale operation of the common sense of subjects, influence on consciousness by informational and psychological means, which causes transformation of the psyche, change of the system of values, attitudes, views, opinions, relationships, motives, stereotypes of a

personality in order to affect his or her activities and behaviour. It is shown by examples that the victims of the Russian Federation's information and psychological war against Ukraine (2014-2023) were not the entire population of the country, but only a part of it, which is explained by the varying degrees of formation of such personality qualities as universal and national values, attitudes, psychological stability, flexibility, ability to reflect and self-regulation.

In this regard, the main goal and content of national-patriotic education of the individual is the formation of a national-patriotic worldview, values, attitudes and image of the future of Ukraine, which in aggregate 1) provide a sustainable motivation for the behavior and activities of the individual in favor of the Ukrainian people, state, nation, and readiness to defend Ukraine; 2) become a powerful means of information and psychological resistance to negative information influences, which will ensure the information and psychological security of the individual and the country; 3) make Ukraine attractive for living, education and return from migration of internally displaced persons, as well as create high standards of living for many generations of Ukrainian descendants.

Keywords: *national-patriotic education; information and psychological warfare; information and psychological resistance; information and psychological security; personality; universal human and national values; national-patriotic worldview; image of the future of Ukraine.*

Дата публікації: 23 травня 2023 р.